

Metoderapport SKUP

JENTA PÅ BROA

LØRDAG 3. FEBRUAR 2018

Nr. 29 • Årgang 144 • Løssalg kr. 40,- • www.fvn.no

Fædrelandsvennen

DOKUMENTAR **JENTA PÅ BROA**

Dette er historien om et 15 år gammelt barn **under omsorg av barnevernet**. Gang etter gang truet hun med å hoppe fra broer for å ta sitt eget liv. Så angrep hun og **tok livet av ei uskyldig jente** på 17 år, som var på sommerjobb på Sørlandssenteret.

30

ganger har vi dokumentert at jenta har **truet med eller hoppet** fra ulike broer og steder.

107

ganger har vi dokumentert at jenta er **registrert i politiets logg** før knivangrepet.

37

ganger har vi dokumentert at jenta har **utagert, truet, brukt vold** eller gjort **hærverk** det siste året før knivangrepet.

67

ganger har vi dokumentert at jenta har **byttet oppholdssted** det siste året før knivangrepet.

Hvordan kunne det skje?

NYHETER SIDE 3-23

Av Eivind Kristensen og Connie Bentzrud

Innhold:

INNSENDERE:.....	2
Takk til:.....	2
Publisert:.....	2
Kontaktperson:	2
Redaksjon:.....	2
PUBLISERTE SAKER.....	2
1 INNLEDNING.....	4
1.1 Første hypotese	
2 KNIVSTIKKINGEN PÅ SØRLANDSSENTERET.....	4
2.1 Endrede premisser	
2.2 Hvordan kunne det skje?	
2.3 Fra hendelse til graveprosjekt	
3 STARTEN.....	5
3.1 Sammensetning av teamet	
3.2 Kartlegging av potensielle kilder	
4 ORGANISERING AV ARBEIDET.....	5
4.1 Sosiale medier	
4.2 Tipsere	
4.3 Twitter	
4.4 Søk i Retriever	
4.5 Innsyn	
4.6 Systematisering av opplysninger	
4.7 Kryssjekking av kildeopplysninger - et puslespill med tusen brikker	
4.8 Kildebeskyttelse	
4.9 En stor faktaboks, mange små	
5 MER OM KILDEARBEIDET.....	10
5.1 Åpne kilder	
5.2 Skriftlige kilder	
5.3 Lukkede kilder	
5.4 Kildenes mulige agenda	
6 ETIKK.....	14
6.1 Kontakt med pårørende og fornærmede	
6.2 Kontakt med drapssiktet og hennes pårørende	
7 KONSEKVENSER.....	15
8 SPESIELLE ERFARINGER.....	16

INNSENDERE:

Eivind Kristensen, eivind.kristensen@fvn.no tlf: 97509427
Connie Bentzrud, connie.bentzrud@fvn.no tlf: 90626891

Kontaktperson:

Fædrelandsvennen ved Connie Bentzrud

Publisert:

Dokumentaren "Jenta på broa" ble publisert 3. februar 2018. Etter dette har vi publiserte en rekke artikler. Enkelte artikler ble også publisert høsten 2017.

Redaksjon:

Fædrelandsvennen,
Postboks 369
4664 KRISTIANSAND

DOKUMENTAREN:

"Jenta på broa" Publisert 3. februar 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/i/KvzpyM/Jenta-pa-broa>

ET UTVALG ANDRE SAKER:

Sykehuset innrømmer lovbrudd. Publisert 17. januar 2018.
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/VR15wV/Draket-pa-Sorlandssenteret-Sykehuset-innrømmer-lovbrudd>

Barneministeren: Vi trenger en grundig gjennomgang. Publisert 4. februar.
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/J1xxEm/Barneministeren--Vi-trenger-en-grundig-gjennomgang>

Barneombudet: – Systemet rundt jenta har kollapset. Publisert 5. februar 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/P3o4rJ/Barneombudet---Systemet-rundt-jenta-har-kollapset>

Kommunens ansvar å rette lovbruddene. Publisert 8. februar 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/zL7OR4/-Kommunens-ansvar-a-rette-lovbruddene>

"Jenta på broa" - podcastversjon. Publisert 9. februar 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/5VGJjX/Hor-podcastversionen-av-Jenta-pa-broa>

Etterlyser selvkritikk fra Fylkesmannen. Publisert 14. februar 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/21pvMy/Jorgen-Kristiansen--Jeg-etterlyser-selvkkritikk-fra-Fylkesmannen>

Fylkeslegen: Vi har brutt god forvaltningsskikk. Publisert 7. mars 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/WLaQ1K/Fylkeslegen---Vi-har-brutt-god-forvaltningsskikk>

Krass kritikk mot Fylkesmannen etter rapporten om jenta på broa. Publisert 8. mars 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/7lxW6V/Krass-kritikk-mot-Fylkesmannen-etter-rapporten-om-Jenta-pa-broa>

Privat barnevernsselskap: Omsatte for 97 mill. kroner i fjor. Publisert 13. juni 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/e14A9M/Privat-barnevernsselskap-Omsatte-for-97-mill-kroner-i-fjor>

Truer med å frata barnevernsselskap godkjenning. Publisert 16. juli 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/qndGvw/Truer-med-a-frata-barnevernsselskap-godkjenning>

Avslørte ulovlige forhold for ansatte i barnevernsfirma. Publisert 18. juli 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/Rxpvo2/Avslorte-ulovlige-forhold-for-ansatte-i-barnevernsfirma>

Barnevernsgigant fratatt godkjenning for flere avdelinger. Publisert 19. oktober 2018.
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/J18rAb/Barnevernsgigant-fratatt-godkjenning-for-flere-avdelinger>

Barnevernet har sagt opp avtale med privat selskap. Publisert 1. november 2018.
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/BJ9XpG/Tar-grep-etter-tilsyn-Barnevernet-har-sagt-opp-avtale-med-privat-selskap>

Mister store offentlige inntekter: Vil ikke kjøpe nye plasser av barnevernsselskap. Publisert 14. november 2018
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/21781x/Mister-store-offentlige-inntekter-Vil-ikke-kjope-nye-plasser-av-barnevernsselskap>

Episode i mai: Drapssiktet 15-åring knuste ruter og truet nabo. Publisert 20. august 2017.
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/kkJoX/Episode-i-mai-Drapssiktet-15-aring-knuste-ruter-og-truet-nabo>

Utvider siktelsen mot 15-åring: Truet med å drepe barnevernsansatte med glassbiter. Publisert 27. november 2017.
<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/A22ban/Utvider-siktelsen-mot-15-aring-Truet-med-a-drepe-barnevernsansatte-med-glassbiter>

1 INNLEDNING

26. juli 2017 skjedde det nærmest uforståelige her på Sørlandet. Et barn dreper. 17 år gamle Marie Skuland, sommervikar på Coop-Obs, et barn hun også, blir et tilfeldig offer. Hun dør etter å ha blitt knivstukket med en 15 cm lang kokkekniv. 24 år gamle Christine Aaneland, nok et tilfeldig offer, overlever så vidt et livstruende knivstikk. Hun er påført skader for livet.

1.1 Første hypotese

Gjerningspersonen, ei 15 år gammel jente, ble pågrepet umiddelbart. Vi blir raskt klar over at denne jenta har vært omtalt av mediene før. 15-åringen var blitt skrevet om den samme vinteren. Det var hun som gang på gang hadde oppsøkt Varoddbrua i Kristiansand og blitt tatt hånd om av politiet.

“*Jeg er den jenta som har skapt trafikkaos på Varoddbrua*”, hadde hun selv anonymt skrevet på nettstedet psymagasinet.no.

I to innlegg hadde hun fortalt om sin egen situasjon, og beskrevet at hun ikke fikk den hjelpen hun trengte. Samme sted hadde hun fortalt om kontakten med politi, sykehus og barnevern. I følge disse egne historiene hadde hun vært plassert på flere institusjoner i vårt område, i fosterhjem og vært svingdørspasient i psykiatrien. Hun hevdet at hun ikke var blitt hørt, forstått eller sett av barnevernet. Vårt første oppdrag ble å undersøke om dette faktisk stemte.

Gjennom et omfattende kildearbeid, som vi kommer tilbake til nedenfor, ble det klart at jenta hadde bodd i et fosterhjem i tre år. Kilder fortalte at hun fungerte relativt bra her. Sensommeren 2016 ble hun tatt ut av fosterhjemmet. Samtidig startet hun med å oppsøke bruer og utagere. Det skulle bli en rekke episoder det neste året.

Hun var ei jente i barnevernets omsorg og fikk behandling av helsevesenet. Hvorfor gikk det likevel galt? var spørsmålet vi stilte oss.

I stedet for å intervju uavhengige eksperter på feltet som på generelt grunnlag kunne synse om årsaker, besluttet vi gå til kjernen av det journalistiske faget: Å dokumentere fakta.

Sammen med redaktør ble det besluttet at vi ville forsøke å dokumentere alle kontaktpunktene jenta hadde hatt med hjelpeapparatet, politi, barnevern og sykehus det siste året før drapet skjedde.

Gjennom vår dokumentasjon viser vi leseren hvor mange ganger alarmen gikk. Man rykket ut på samme måte hver gang. Fulgte samme oppskrift. Jenta ble flyttet hit og dit, var ut og inn av barne- og ungdomspsykiatrien. Det ble ikke bedre, men verre.

Vi mener det ikke er å ta for hardt i å slå fast at hjelpeapparatet gjennom vår artikkel fremstår som handlingslammet. Eller som daværende barneombud, Anne Lindboe, uttalte etter å lest artikkelen “Jenta på broa”: - Systemet rundt jenta har kollapset.

2 KNIVSTIKKINGEN PÅ SØRLANDSSENTERET

2.1 Endrede premisser

Det første kaotiske døgnet etter knivstikkingene ble dekket av avisens hendelsesgruppe, men allerede dagen etter ble både Eivind og Connie kalt inn på jobb. Connie hadde jobbet med saken tidligere i forbindelse med “Ung psykisk helse” og Eivind hadde dekket flere av de andre drapene på

Sørlandet de siste årene hvor barn har vært gjerningspersoner. Redaktør Eivind Ljøstad ga oss oppdraget med å gå dypere inn i materien. Det at jenta hadde begått drap og drapforsøk endret premissene for vårt oppdrag. Det var ikke lenger “bare” snakk om et barnevernsbarns enkeltskjebne, men en svært alvorlig hendelse hvor vi ville sjekke og eventuelt avdekke mulige alvorlige systemsvikt og eventuelle lovbrudd fra dem som hadde ansvar for jenta.

2.2 Hvordan kunne det skje?

Den viktigste oppgaven var å finne svaret på *hvordan dette kunne skje*. Hun var under barnevernets omsorg, hadde fått hjelp i psykiatrien og hvor lå ansvaret utover hennes egne valg? Vår ambisjon var blant annet å belyse hva slags tilbud det offentlige gir til barn som sliter slik denne jenta har gjort i en årrekke.

2.3 Fra hendelse til graveprosjekt

Det er store spørsmål som forhåpentligvis kunne besvares. Derfor ble begge journalistene umiddelbart tatt av alt annet arbeid, og satt til å grave i materien. Det ble ikke gitt noen form for deadline, målet var å komme til bunns i saken.

3 STARTEN

3.1 Sammensetning av teamet

Foruten Eivind og Connie, ble webutvikler Frode Nordbø koblet på ganske umiddelbart. Nyhetsredaktør Jonas Mjaaland ledet prosjektet fra første dag, og vi hadde felles møter med sjefredaktør Eivind Ljøstad flere ganger i uken.

3.2 Kartlegging av potensielle kilder

Jentas forsvarer som drapssiktet, Hege Klem, ble kontaktet. Hun sa ja til å møte oss tidlig på høsten 2017, og vi viste henne deler av det vi på dette tidspunktet hadde funnet ut om jentas ferd gjennom hjelpeapparatet.

Hun hadde forståelse for at vi gikk inn i saken, men det ble etterhvert klart at verken hun eller jenta selv på noen måte ønsket å bidra til saken. Vi valgte likevel å holde tett kontakt gjennom hele prosjektperioden.

Vi tok også kontakt med Christine Aaneland, som overlevde knivstikkingen. Heller ikke hun ønsket å bidra på dette tidspunktet.

Via bistandsadvokat, kontaktet vi også familien til avdøde Skuland. De var avventende, men ønsket å bli holdt informert om sakens gang. Så lenge ingen av disse ønsket å bidra, ble vi nødt til å søke andre kilder.

4 ORGANISERING AV ARBEIDET

Metoden vi valgte var å forsøke å dokumentere sentrale episoder i jentas liv det siste året før drapet, og startet med å legge et stort puslespill. Hvor hadde jenta vært? Hvor hadde hun bodd? Hvilke hendelser hadde hun vært involvert i? Og hvem hadde ansvaret for henne det siste året før drapet? Metoden vår ble å dokumentere disse forholdene så langt det var mulig.

4.1 Sosiale medier

Vi startet med Facebook og andre sosiale medier. Jenta hadde vært svært aktiv på disse plattformene og gjennom skraping og søk, samlet vi alt vi fant på henne. Vi kartla hvor hadde bodd, og hvem hun hadde aktiv kontakt med, og andre personer som hadde hatt mer sporadisk kontakt med henne. som hadde vært i kontakt med henne den siste tiden. Disse personene ble nøye kartlagt for om mulig å ta kontakt med for mer informasjon om jenta. Blant dem vi fant, var han som skulle vise seg å bli en veldig viktig kilde. Stig Kalleklev hadde hatt tett kontakt med jenta på blant annet facebook messenger det siste året før knivstikkingen.

Alle opplysninger ble nøye loggført, og allerede på dette tidspunktet laget vi de første tidslinjene for hendelser og kontakter.

4.2 Tipsere

En rekke personer hadde tipset avisen etter å ha vært vitne til hendelsen på Sørlandssenteret. Alle ble kontaktet, og vi opprettet en egen database med navn og informasjon om hva de hadde av opplysninger vi kunne komme tilbake til. Mange av disse hadde også gjort videoopptak av jentas ferd gjennom Sørlandssenteret etter knivstikkingen, og flere hadde filmet politiets pågrepelse med lyd, og vi ble i stand til å tyde hva politiet hadde sagt under selve pågrepelsen.

4.3 Twitter

Neste bit i puslespillet ble å gjennomgå alle Agder politidistrikts twittermeldinger ett år tilbake i tid. Vi var kjent med at hun hadde stått på Varoddbrua første gang allerede høsten 2016, så vi søkte, kartla og lagret alle tilfeller hvor hun potensielt var den som hadde stått på Varoddbrua med trusler om å hoppe. Spesielt fra januar og februar 2017 hvor jenta var Varoddbrua utallige ganger, og politiet hadde gitt uttrykk for frustrasjon selv i twittermeldingene om disse hendelsene.

Vi hadde også fått vite at jenta hadde oppholdt seg andre steder i Sør-Norge, og vi gikk derfor gjennom og kartla alle twittermeldinger fra omliggende politidistrikt som beskrev lignende hendelser. Vi fant flere som vi mente kunne handle om samme jente, og fikk med dette grunnlag for å oppsøke mulige andre kilder som kunne bekrefte vår teori.

4.4 Søk i Retriever

Rundt påske besluttet politiet i Agder å la være å twitre hver gang hun sto på Varoddbrua. Men vi hørte tidlig at jenta kunne være svært utagerende, så etter å ha gjennomgått twittermeldinger fra andre politidistrikt, gjorde vi et grundig søk i Retriever. Der fant vi artikler vi mistenkte kunne dreie seg om samme jente. Vi kontaktet personene som var nevnt i sakene, og fikk bekreftet at det var samme jente. Få dager etter knivstikkingen hadde vi intervjuet direktør Jan Roger Olsen, direktør ved Sørlandet sykehus. De hadde hatt ansvar for den psykiatriske oppfølgingen av jenta hadde vi fått vite, og Olsen hevdet i et intervju med oss, at de aldri hadde vurdert jenta som farlig for andre. En av artiklene vi hadde funnet i Retriever, omtalte ei jente som hadde knust et stort antall ruter i boliger og biler på Østlandet, og at naboer til institusjonen hun bodde på, hadde blitt truet med store glass-skår. Via kilder i politiet fikk vi bekreftet at det var vår jente. Vi kontaktet flere av naboene og intervjuet dem. De bekreftet at de hadde følt seg truet på livet av jenta. Dermed kunne vi gå tilbake til sykehuset som hadde hevdet at hun ikke var farlig for andre, og stille spørsmål ved deres vurdering av henne. Dette ble et gjennombrudd som ga saken en omdreining. For nå dukket nok en hypotese opp, kunne det være flere episoder hvor hun hadde vært til fare for andre? Svaret skulle vise seg å være ja.

Vi kunne også via disse sakene se hvor hun hadde befunnet seg og når, og fikk dermed også kartlagt hvilke fylkesmannsembeter eventuelle tvangsprotokoller og klager skulle sendes til, og kunne dermed også starte på en oversikt over hvor man skulle begynne å lete for så å be om innsyn i mulige slike saker.

4.5 Innsyn

Vi fant i utgangspunktet få spor etter jenta og behandlingen hun hadde fått i offentlige postjournaler. Etterhvert som vi identifiserte flere barnevernsinstitusjoner hun hadde bodd på, søkte vi etter tilsynsrapporter knyttet til disse stedene. Vi fikk innsyn i rapporter men de fleste var så sladdet at vi fant lite av interesse i de fleste rapportene. Enkelte rapporter klarte vi heller ikke å få bekreftet at handlet om samme jenta. Unntaket var en tilsynsrapport fra den siste institusjonen jenta bodde, i Evje og Hornnes. Det var herfra hun rømte, oppsøkte Sørlandssenteret og knivstakk to tilfeldige kvinner i juli 2017. I rapporten påpekte Fylkesmannen følgende: «Den er naken og lite hjemlig, med pleksiglassvinduer i rammer utenfor de egentlige vinduene».

4.6 Systematisering av opplysninger

Når man henter inn opplysninger fra mange forskjellige kilder, og det har vært mange hendelser, er systematiseringen av opplysningene helt avgjørende for arbeidet. Vi ønsket i utgangspunktet å kartlegge hva jenta hadde gjort, og hvor hun hadde oppholdt seg det siste året før knivstikkingen. Derfor opprettet vi en omfattende tidslinje i Excel som senere ble konvertert til Google docx. I denne tidslinjen ble alt av potensielle episoder med jenta lagt inn, gjort søkbart og fargekodet etter hvor sannsynlig det var at dette handlet om den samme jenta.

Denne tidslinjen var kun til internt bruk, alle kilder var notert i koder og det var kun de to journalistene som hadde tilgang på dem. Men tidslinjen var helt nødvendig for å holde orden på opplysninger etter hvert som de kom inn.

Her er et lite utdrag fra den interne tidslinjen, vi har sladdet noen opplysninger, og fjernet alle koder på kilder.

Dato	Sted	Institusjon/Andre Oppholdstidspunkt	Opplysning	Referat No.	Opplysningstidspunkt	Kode 1	Kode 2	Kode 3
10-jan.-17	Varoddbrua	Beredskapshjem i regi av Aleris	Truet med å hoppe					
12-jan.-17	Varoddbrua	Beredskapshjem i regi av Aleris	Truet med å hoppe					
15-jan.-17	Varoddbrua	Beredskapshjem i regi av Aleris	Truet med å hoppe					
16-jan.-16	Fevik/Rykene	Beredskapshjem i regi av Aleris	[Redacted]		Innlagt på SSK barnedivisjonen på natten, ut på formiddagen			
16-jan.-17	Kristiansand	SSK Barneavdelingen	Intox paracet, bekymringsmelding fra sykehus		SSK skriver hun har blitt behandlet for p-intox 5 ganger tidligere			
20-jan.-17	Mandal	Serio Ungdomssenter	Enettitak	Bvl 4.12	Skal være plassert fram til desember 17, Gamle hålandsbakken			
26-jan.-17	Varoddbrua	Serio Ungdomssenter	Truet med å hoppe		Rømt fra Serio i Mandal			
26-jan.-17	Kristiansand	Legevakten	Utageret, lagt i håndjern					
26-jan.-17	Kristiansand	SSK 6.1	Innlagt		Skrevet ut neste dag, ikke suicidal			
30-jan.-17	Varoddbrua	Serio Ungdomssenter	Truet med å hoppe, traff henne		Rømt fra ABUP			
30-jan.-17	Kristiansand	Legevakten	Legger henne inn på UK Arendal		Skriver til [Redacted] hun er innlagt i Arendal på psyk, beklager oppførsel			
30-jan.-17	Arendal	UK Arendal	Innlagt ett døgn					
2-feb.-17	Mandal	Serio Ungdomssenter	Rømt fra Serio i Mandal		[Redacted]			
2-feb.-17	Varoddbrua	Legevakten	Truet med å hoppe		Ønsket innleggelse i psyk, fikk ikke			
2-feb.-17	Kristiansand	Politstasjonen	Overnattet på stasjonen etter å ha rømt		Rømte i det politiet skulle frakte henne tilbake til Serio			
2-feb.-17	Mandal	Serio Ungdomssenter	Rømt på nytt, personalet drar til Varoddbrua, står vakt fram til 4 februar		[Redacted] i Kristiansand			
4-feb.-17	Oslo	Barnevernvakta	Truet med å hoppe fra 3 etasje etter å ha blitt innbragt		Pågrepet av politiet, redd for å bli sendt tilbake til Serio			
4-feb.-17	Oslo	Barnevernvakta	[Redacted]		[Redacted]			
4-feb.-17	Oslo/Mandal	Serio Ungdomssenter	Hentet av serio i mandal, utageret og sparket i bilen		Truet med å hoppe fordi hun ikke ville bli hentet			
4-feb.-17	Oslo	Psykiatrisk legevakt	Fremstilt etter ønske fra ambu og politi		Ikke reelt suicidal			
6-feb.-17	Varoddbrua	Serio ungdomssenter	Truet med å hoppe		Skriver selv det er 7. gang på Varoddbrua			
6-feb.-17	Kristiansand	Legevakten	Kjørt av politiet					
6-feb.-17	Kristiansand	SSK 6.2	Innlagt ett døgn					
7-feb.-17	Varoddbrua	Serio ungdomssenter	Truet med å hoppe og sette fyr på seg selv		Uddo rømt fra serio, kalt politet om seg selv			

Etter hvert som det kom inn flere puslespillbiter, begynte vi å se et mønster som var ganske oppsiktsvekkende. Slik det så ut i vår innsamlede informasjon, fikk vi allerede høsten 2017 bekreftet at dette var ei jente som hadde hatt en vill ferd gjennom systemet. Ikke bare hadde hun stått på broer og truet med å ta sitt eget liv, men hun hadde blitt flyttet fra sted til sted utallige ganger mens hun hadde vært under barnevernets omsorg. Vi fikk også nyss om at hun hadde vært innlagt eller forsøkt innlagt i psykiatrien flere ganger, og mente at hvis vi kunne klare å kartlegge dette, ville det være en god beskrivelse av hvordan et barn i hennes situasjon behandles.

Vi valgte derfor å operere med flere tidslinjer parallelt. Samtidig som vi fortsatte å samle alt i den store, fant vi det mer oversiktlig å skille ut for eksempel hvor mange ganger hun hadde vært innlagt eller forsøkt innlagt i psykiatri gjennom legevakt. Eller hvor mange forskjellige barnevernstiltak hun hadde vært på det siste året. På denne måten fikk tydeliggjort der det forelå mulig systemsvikt, og vi fikk mer krutt til å gjøre konfronterende intervjuer med de ansvarlige når vi kom så langt.

4.7 Kryssjekking av kildeopplysninger - et puslespill med tusen brikker

Ved å organisere opplysningene i tidslinjer, var det også mulig å kryssjekke ting opp mot flere potensielle kilder der hvor vi var usikre på fakta eller hvor informasjonen virket noe unøyaktig. Det å bruke det vi hadde, selv om ting var usikkert, viste seg å være gull verdt når man jobbet opp mot kilder vi ønsket skulle bidra.

Med denne metoden fikk vi flere kilder som i utgangspunktet hadde taushetsplikt i saken til å bekrefte eller avkrefte det som var usikkert, og vi fikk flere stadig flere biter til det store puslespillet.

4.8 Kildebeskyttelse

For i det hele tatt å kunne bruke opplysningene vi samlet, mente vi at vi trengte minst to uavhengige kilder på hver eneste opplysning, aller helst tre. I de tilfellene hvor vi kun hadde én kilde, vraket vi informasjonen hvis den ikke kom fra en åpen kilde som kunne dokumentere opplysningene for eksempel i form av tekstmeldinger fra jenta selv.

Mange av informantene var underlagt taushetsplikt, og risikerte mye ved å dele ting med oss. Vi var også forberedt på at det i verste fall kunne oppstå en kildejakt, og valgte derfor å kode hvem som var kilde til hvilke opplysninger i alt av materiale som var skriftlig, også i tidslinjene. Redaktørene som fulgte prosessen fikk kun muntlig informasjon, og ingen opplysninger som kunne avsløre kilder ble skrevet ned i noen form.

4.9 En stor faktaboks, mange små

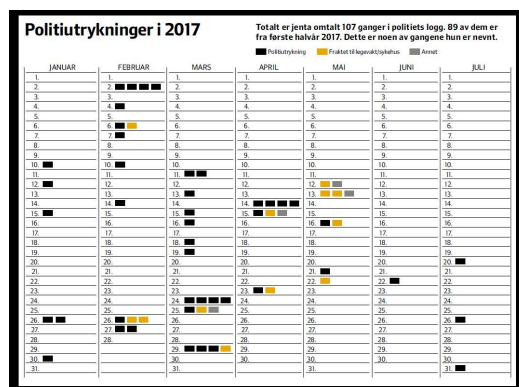
Tidslinjene ble grunnlaget for mye av den publiserte saken, tilnærmingen ble mer faktuell enn vi opprinnelig hadde tenkt, men informasjonen, mengden av flyttinger, institusjonsplasseringer, barnevernstiltak, og ikke minst alle truslene om å hoppe fra broer, gjorde at tidslinjene ga et godt bilde av systemets håndtering av et barn under statens omsorg. Webutvikler Frode Nordbø laget presentasjoner tilpasset nett, som med stor tydelighet viste det jenta hadde vært gjennom året før hun knivstakk kvinnene på Sørlandssenteret.

Mye av informasjonen vi lagret i de interne tidslinjene var sensitive personopplysninger vi vurderte det ikke ville være mulig å publisere. I de tidslinjene vi til slutt valgte å publisere ble mye av denne informasjonen utelatt eller sladdet. Men der vi mente var relevant informasjon for å vise hvor omfattende det offentlige apparatet rundt jenta hadde vært det siste året, valgte vi å bruke disse faktaopplysningene. Eksemplene under viser hvordan vi tydeliggjorde hvor mange ganger hendelser knyttet til jenta var notert politilogger eller truet med å hoppe fra ulike broer det siste året før knivstikkingen:

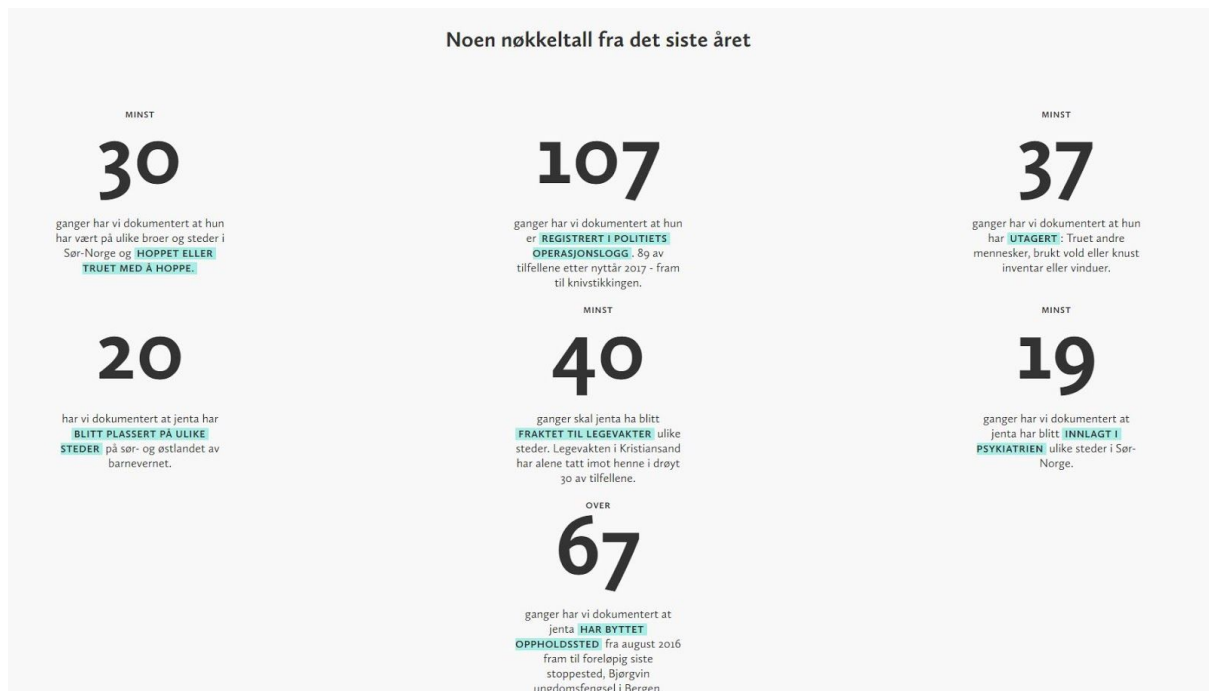
TIDSLINJE

Fra september 2016 til juni 2017 har hun truet med å hoppe eller hoppet fra ulike steder 30 ganger.

2016	SEP	6.	Truet med å hoppe	● Varoddbrua	
		??.	Truet med å hoppe flere ganger * mellom 7. sep og 11. nov	● Varoddbrua	
	NOV	??.	Truet med å hoppe * november/desember 2016	● Blakstadbrua	
		DES	??.	Truet med å hoppe igjen * november/desember 2016	● Blakstadbrua
			31.	Hoppet	● Pollen
	JAN		10.	Truet med å hoppe	● Varoddbrua
			12.	Truet med å hoppe	● Varoddbrua
			15.	Truet med å hoppe	● Varoddbrua
			26.	Truet med å hoppe	● Varoddbrua
			30.	Truet med å hoppe	● Varoddbrua
		2.	Truet med å hoppe	● Varoddbrua	
		4.	Truet med å hoppe fra tredje etasje	● Politihuset i Oslo	

Vi valgte også å oppsummere de viktigste fakta om hva som hadde skjedd det siste året på denne måten:

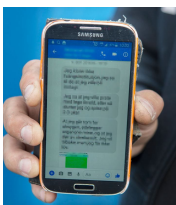
5 MER OM KILDEARBEIDET

5.1 Åpne kilder

Som nevnt kartla vi allerede de første dagene både de hun selv hadde hatt mye kontakt med på Facebook og andre sosiale medier.

En av de første vi tok kontakt med var Stig Kalleklev som på sin Facebook side hevdet at han hadde reddet henne fra å hoppe fra Varoddbrua allerede høsten 2017. Kalleklev ble en god kilde, det viste seg at han hadde hatt utstrakt kontakt på messenger med jenta siden den hendelsen, og disse meldingene fikk vi tilgang på. Der skrev hun blant annet mye om hvor hun befant seg i øyeblikket, hvordan ble behandlet og hva hun ønsket seg.

Etttersom jenta ikke godkjente at vi publiserte disse meldingene, valgte vi å la være, men i stedet ta i bruk innholdet i dem, og la Kalleklev fortelle sin opplevelse. Hans informasjon gjorde det også mulig å søke andre kilder som ble omtalt i meldingene.

Radoslaw Chmielewsk, var tilstede på Sørlandssenteret, og var blant dem som hørte Marie Skulands skrik om hjelp og ble blant dem som drev livreddende førstehjelp på 17-åringen. Reporter på stedet 26. juli, fikk navnet hans, men han ønsket på det tidspunktet ikke å snakke med oss.

Connie tok ny kontakt med ham i slutten av oktober 2017, og etter flere samtaler og beskrivelser av prosjektet vårt, gikk han til slutt med på å treffe oss. Connie møtte ham, og fikk en detaljert beskrivelse av Marias siste minutter ved bevissthet, hva hun hadde sagt og hvor forferdelig det var å ikke være i stand til å redde henne.

En annen viktig kilde, Finn Kollstad, dukket opp ganske tidlig på høsten 2017. Han hadde lest om at jenta hadde fått gå alene på tur drapsdagen til tross for at det nylig var fattet et såkalt fotfølgingsvedtak på henne. Det vil si at hun i prinsippet skulle vært fulgt av voksne fra institusjonen til enhver tid, og altså ikke fått anledning til å rømme fra Evje til Kristiansand. Kollstad hadde reagert med vantro da han leste dette, og kunne fortelle at han hadde truffet på samme jenta alene i Kristiansand bare få dager før knivstikkingen. Også da hadde hun stukket av, truet med å hoppe i elva Otra, og utagert helt til hun ble hentet av politiet. Kollstads historie gjorde at vi fikk bakgrunn til å undersøke både tvangsbruk og muligheten for begrensninger i bevegelsesfriheten til barn som er på tvangsvedtak i institusjon.

Via kilder fikk vi vite at jenta tidligere hadde bodd i fosterhjem i en kommune i Aust-Agder. Vi fikk også vite at hun hadde der sammenhengende i tre år og et halvt år til hun sommeren 2016 brått ble flyttet av barnevernet. Like etter begynte hun å oppsøke broer for første gang. Dette var helt nye opplysninger for oss og for allmennheten.

Å få snakke med fosterforeldrene var viktig for å få deres opplevelse av jenta og deres opplevelse av hvordan det øvrige hjelpeapparatet hadde håndtert og fulgt opp jenta.

Den første telefonen til fosterfar ble tatt sent på høsten 2017. Vi fortalte hva vi arbeidet med, og foreslo at vi kunne ta et uforpliktende møte for å fortelle mer. Dette var viktig for å bygge tillit.

Fosterfar sa ja til å møte oss. På første møte ansikt til ansikt lyttet vi til hva han fortalte, andre gang stilte vi spørsmål og noterte. Jenta hadde blitt flyttet fra familien etter å ha kommet med negative beskrivelser av dem. Fosterforeldrene hadde ikke fått fortalt sin versjon eller blitt spurt om hva de mente var best for jenta.

Hun hadde kommet til dem som 11-åring, og var det åttende fosterbarnet de hadde hatt. Fosterforeldrene opplevde at de måtte jobbe mer med henne enn de andre. Men han fortalte at dette var ei jente som etterhvert fant seg til rette i sitt lokalmiljø. Våren og sommeren 2016 endret tenåringsjenta seg. Hun kunne bli sint og oppfarende. Fosterfar sier de ikke forsto hvorfor. Fosterfar ønsket ikke å være for detaljert i beskrivelsene av jenta av hensyn til henne.

5.2 Skriftlige kilder

Vi benyttet også åpne skriftlige kilder. En kartlegging av familieforbindelsene til jenta, gjorde at vi raskt ble klar over at vi hadde omtalt faren hennes tidligere. Han var dømt for vold mot jenta, flere andre søsken og moren. Dommen er ikke unntatt offentlighet, men det er ikke sikkert vi ville fått utlevert den utlevert fra tingretten i dag - etter som den er flere år gammel. Men vi hadde tatt vare på dommen fra forrige gang vi omtalte den. Det viste seg å være svært gunstig, for dommen inneholdt en rekke detaljer om jentas barndom.

Vi brukte også opplysninger jenta hadde publisert anonymt på diverse nettsteder som psykmagasinet.no og lignende.

5.3 Lukkede kilder

Hva visste vi om jenta før vi gikk i gang med arbeidet? Det var raskt klart at dette var den 15-åringen som var blitt skrevet om den samme vinteren. Hun som gang på gang hadde oppsøkt Varoddbrua i Kristiansand og blitt tatt hånd om.

Dette var ei jente som hadde vært i barnevernets omsorg da hun begikk drapet. Det utløste en drøss av spørsmål hos oss. Hvordan hadde hun blitt ivaretatt av dem? Hvor lenge hadde barnevernet hatt omsorgen? Hva var årsaken at hun havnet i barnevernet?

Men hvem kunne svare på dette? Barnevernet og sykehuset har taushetsplikt knyttet til de personene de ivaretar. Ingen av dem ville i detalj fortelle om hva slags opplegg som hadde vært rundt jenta.

Samtidig var knivstikkingene under etterforskning av politiet, som av etterforskningsmessige hensyn ønsket å styre når sakens detaljer ble kjent.

Det var få mennesker å intervju, og dette betydde at vi måtte bruke andre metoder.

Kort tid etter drapet på Sørlandssenteret begynte begge reporterne å kontakte en rekke personer som hadde kunnskap om 15-åringen. Dette var personer i det private eller offentlige som satt på større eller mindre biter av informasjon om jentas liv.

Jobben var som ventet utfordrende. Noen lå på røret da vi ringte eller unnløt å svare på eposter. Men flere lyttet når vi forklare hva slags opplysninger vi var ute etter og hva slags prosjekt vi arbeidet med.

Blant de som ønsket å snakke med oss møtte vi også skepsis. Noen brukte vi flere uker på å bygge tillit til gjennom jevnlig telefonsamtaler og møter ansikt til ansikt. Dette arbeidet ga resultatet. Vi fikk tilgang til detaljert informasjon om jentas kontakt med det barnevernet, sykehuset og politi.

Vi har fått sett dokumenter som har vært avgjørende for kartleggingen av jentas ferd på kryss og tvers i hjelpeapparatet. Kilder har vist oss dokumenter, mot en lovnad om at vi ikke skulle sitere direkte fra dem.

På denne måten kunne vi illustrere jentas ferd det siste året, i grafikken under kan man se hvordan jenta har blitt flyttet rundt i Sør-Norge blant annet av barnevernstjenesten:

Arbeidet med lukkede kilder ga oss små og store gjennombrudd på veien mot å få et bredt bilde av hvem 15-åringen var, hva hun hadde foretatt seg, hva hun hadde opplevd og hvordan hun hadde blitt behandlet av ulike offentlige instanser.

5.4 Kildenes mulige agenda

I denne saken har vi dessverre vært nødt til å forholde oss til en rekke kilder vi ikke kan navngi. Disse kildene har vært avhengig av sterkt vern, ikke minst fordi flere av dem har brutt taushetsplikten ved å gi oss informasjon.

Vi har likevel valgt å bruke informasjonen, men stilte oss hele tiden spørsmålet, hva er kildens motiv for å gi oss dette? Det har helt klart vært varierende motiv, noen har sett at egen rolle i saken kan komme i et uheldig lys, eller at det kan ha blitt begått regelrette lovbrudd i noen etater. Men ved å aldri støtte oss på kun en kilde, ved å passe på å kryssjekke alle opplysninger med andre kilder, mener vi at vi har unngått å havne i en felle hvor en kildes agenda, ble det råtne agnet vi bet på.

6 ETIKK

VVP 4.8: "Når barn omtales, er det god presseskikk å ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barnet."

Dokumentaren handler om et barns liv. Et barn som var under tiltale for alvorlige straffbare handlinger. Et barn som hadde hatt store utfordringer i livet og en svært brokete oppvekst.

Vi visste det ville stille oss overfor vanskelige etiske valg å skrive denne historien.

Vi har i alle våre saker, vært svært opptatt av å ikke publisere opplysninger som for utenforstående ville kunne identifisere henne. Vi har dempet opplysninger jenta selv har skrevet og gjort offentlig, og vi har bevisst ved gjentatte anledninger utelatt opplysninger vi mente kunne bidra til identifisering. Våre valg har sannsynligvis vært strengere enn det presseetikken tilsier, men vi ville være på den sikre siden. Var vi i tvil, valgte vi konsekvent den forsiktige versjonen.

Alvorlighetsgraden av de handlingene hun har utført har medført store konsekvenser for jenta og en rekke andre personer. Hun ble i lagmannsretten dømt for drap og drapforsøk på to helt tilfeldige personer. Det sier seg selv at slike alvorlige hendelser skal og bør omtales av media. I denne dokumentaren mener vi at vi har utvist både grundighet og varsomhet. Vi har forsøkt å se alle sider av saken, også i hvilken grad jenta fikk den hjelpen hun trengte. Vi kan ikke se at vår reportasje har bidratt til ytterligere konsekvenser for jenta.

Varsomhet i forhold til omtale av selvmord og selvmordsforsøk betyr ikke at man aldri kan skrive om dette tema. Spørsmålet her er i første rekke om vår reportasje kunne føre til at flere unge mennesker ville velge samme metode ved selvmord eller selvmordsforsøk. Vi viser til at jentas trusler om å hoppe fra Varoddbrua skjedde i full offentlighet gjentatte ganger spesielt i starten av 2017. Truslene hennes som for øvrig aldri ble gjennomført på Varoddbrua, ble bevitnet av mange mennesker ettersom nødetatene hadde full utrykning hver gang. Ambulanse, politi, brannvesen og redningsdykkere på Varoddbrua midt i rushtiden, full stopp i trafikken, skaper nok et spørsmål hos befolkningen som er naturlig å svare for regionens største leverandør av nyheter. Vi mener som nevnt tidligere at det ikke var mulig å lage denne dokumentaren uten henvisninger til alle hendelsene på Varoddbroa (som altså er på E18 og hovedveien inn til Kristiansand østfra). Dessuten kan det legges til at omtale av disse hendelsene har vært nødvendig for å oppfylle allmennhetens informasjonsbehov.

6.1 Kontakt med pårørende og fornærmede

Pårørende og fornærmede hadde som nevnt gjort det helt klart at de ikke ønsket å bidra til saken. Likevel valgte vi å holde dem løpende orientert om sakens gang. Senhøstes 2017, i god tid før publisering, fikk vi møte både Marie Skulands foreldre og søster og Christine Aaneland. Vi fikk forklart hva vi tenkte og ville med reportasjen, og disse samtalen førte også til at vi fikk kommentarer både fra Skuland-familien og Aaneland til bruk i reportasjen.

6.2 Kontakt med drapssiktet og hennes pårørende

Det var selvfølgelig problematisk at den drapssiktede jenta ikke ønsket å bidra til saken på noen måte. Men vi valgte å være åpne om den informasjonen vi hadde, og den drapssiktede jenta, hennes forsvarer og verge fikk anledning til å komme med innspill på hva de synes var mest problematisk av opplysninger som kom fram om henne. Kort tid før publisering, valgte jenta å gi en kort kommentar i en telefonsamtale med Connie. Hun hadde da fått lese hele saken, og valgte å ikke korrigere det hun mente var feil, men ønsket å be om unnskyldning til de etterlatte og fornærmede. Det fikk hun anledning til.

7 KONSEKVENSER

Som følge av fokuset vi holdt gjennom perioden vi jobbet med saken, engasjerte også barneminister og helseminister seg i problemstillingene. Konsekvensen ble at de bestemte seg for å samarbeide, og å opprette såkalte kombinasjonsinstitusjoner som skal ivareta barn som er under barnevernets omsorg samtidig som de har store psykiske utfordringer. Den første åpner i vårt distrikt i løpet av 2019.

Rapporten fra Fylkesmannen kom 7. februar 2018. I rapporten påvises det flere lovbrudd begått av barneverntjenesten, Sørlandet sykehus og det private barnevernsselskapet Næromsorg.

<https://www.fylkesmannen.no/contentassets/8e9bca4a5f3646ed864560e0b95ec6f6/historien-om-stina---rapport-etter-fylkesmannens-tilsyn.pdf>

Fylkesmannen opplyser i skrivende stund at de ikke har noen sak mot Næromsorg, siden institusjonen der jenta bodde på drapstidspunktet er lagt ned. Snart ett år etter følger de fortsatt opp hvordan sykehuset og barneverntjenesten arbeider for å endre rutiner og prosedyrer.

Fædrelandsvennen har gjennom innsynsbegjæringer hos Barne-, ungdoms-, og familieetaten (Bufetat) fått fram at tilsyn og kontroller har avdekket en rekke lovbrudd på institusjonene selskapet driver knyttet til lønns- og arbeidsforhold for ansatte og kvaliteten på tjenestene de selger.

Bufetat har også fratatt Næromsorg godkjenningen for fire av 14 institusjoner. Denne avgjørelsen er påklaget, og i skrivende stund ikke avgjort.

I oktober 2018 sa opp Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) opp rammeavtalen med selskapet Næromsorg. Bufdir opplyser at det er summen av tilsynene som er årsaken til oppsigelsen. Omstendighetene. Det er vanskelig å se for seg at omstendighetene rundt knivstikkingene på Sørlandsenentert ikke har påvirket beslutningen. Kanskje har våre Fædrelandsvennens artikler også bidratt.

I tillegg viser en rundspørring Fædrelandsvennen har gjort at ingen av de fem regionale Bufetater vil fortsette med å kjøpe enkeltplasser av selskapet. De viser til at rammeavtalen er oppsagt og det som er avdekket i tilsynene.

Vi satte også fokus på Fylkesmannens egen rolle i behandlingen av jenta de siste året. Noe de hadde liten fokus på i egen rapport. Våre saker førte til både selvkritikk og løfter om omlegging av rutiner hos Fylkesmannen.

Vi avslørte at Sørlandet sykehus ikke hadde gjennomført en voldsrisikovurdering av jenta til tross for at andre sykehus mente hun var farlig for andre.

Sykehuset sier som følge av dette at de skal bli bedre til å dokumentere og hente inn såkalt "second opinion".

Har vår artikkel "Jenta på broa" ført til noe? Vi mener at vår omfattende kartlegging og formidling av jentas liv bidro til å legge premisser for en debatt om behandling av barnevernsbarn.

26. oktober 2018 ble jenta dømt til 12 års fengsel for drapet på Marie Skuland og drapsforsøket på Christine Aaneland.

<https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/Ond1pV/16-ar-gammel-jente-domt-til-tolv-ars-fengsel-for-drapet-pa-Sorlandssenteret>

8 SPESIELLE ERFARINGER

Samme dag som knivstikkingen skjedde, skjønte vi at dette var “Jenta på broa”, vi hadde hatt kontakt med henne allerede våren 2017, fordi hun ønsket å stå fram i avisen. Hun fortalte at hun valgte å stå på nettopp Varoddbrua fordi Fædrelandsvennen hadde trafikk kamera der, og at hun dermed kunne bli sett av flest mulig mennesker når hun truet med å hoppe. Vi lukket ned både dette og våre andre trafikk kamera på broer. Vi valgte å ikke la henne stå fram på dette tidspunktet, i samråd med eksperter, kom vi fram til at hun både var for syk men også for ung til å forstå konsekvensene av dette. I stedet valgte vi å sette et generelt fokus på problemene hennes gjennom reportasjeserien “Ung psykisk helse”, noe som førte til en debatt om hva systemet gjør når man har med så utagerende barn å gjøre.

Til selve hovedreportasjen “Jenta på broa” hadde jo premissene endret seg drastisk. Der ble kontakten med lukkede kilder selvfølgelig avgjørende for resultatet. Men det store puslespillet la vi gjennom nitid kartlegging av utallige små opplysninger. Gjennom systematisk, grundig, arbeid klarte vi til slutt å samle alle bitene til et oppsiktsvekkende bilde vi kunne dele med våre lesere. Ved å bruke fakta som utgangspunktet for historien om “Jenta på broa”, tror vi at vi ikke bare utførte samfunnsoppdraget vårt, men har bidratt til at barn som henne ikke forblir usynlige i de omfattende systemene som omgir disse barna.

Kristiansand 13. januar 2018

Eivind Kristensen og Connie Bentzrud